

De ce bugetul este o mare problema!

*Daniel DĂIANU**

Conferinta BNR, ARB, Sinaia, 30 Octombrie 2019

**Opiniile sunt ale autorului si nu implica necesarmente institutiile cu care acesta este afiliat*

Sinaia, 31 octombrie .2019

Bugetul: o urgenta

- Deficit bugetar de 2,62 la 9 luni (+0,8% din PIB fata de 9/2018)
- Problema nu de *stoc* (datorie publica 35% din PIB), ci de fluxuri -- angajamente coplesitoare, nu se intelege magnitudinea acestora: ceteris paribus, +3-4% din PIB in 2022 cu moment critic in 2020!!!
- Bugetul pe 2020 trebuie sa inceapa corectia; parametru cheie: deficit bugetar nu mai mare decat in 2019!
- De stopat promisiuni ce creeaza oamenilor asteptari nerealiste
- Recalibrarea policy-mix-ului prin consolidare bugetara; credibilitatea
- Absorbția de fonduri europene ar ajuta consolidarea bugetara;
- Spatiu de manevra mic + deficite gemene (Romania singura in regiune)
- Nu suntem pe marginea prapastiei; dar ajustarile vor fi dificile, prociclice (blestem al prociclicitatii)

Simtul proportiilor

- Nu vorbim de 0,4-0,5% din PIB, ci cateva procente in raport cu *base line* (deficit si structura in 2018); nu exista se pare un simt al proportiilor: cresterea din 2020 a punctului de pensie impact de 3 ori mai mare in 2021...
- Deficitul in 2020 ar trece de 4% din PIB, in 2021 ar fi peste 5,7% din PIB (executia bugetara confirma nota CF din august, in fapt este mai rau...); in 2022 ar fi in jur de 7% ...
- Riscam intrarea in EDP, de aceea 2020 este moment cheie!! Rating-ul!!!
- A cere acomodarea presiunilor prin colectare mai buna si scaderea altor cheltuieli nu este realist; presiunea este prea mare...
- A cocheta cu ideea unei stimulari a inflatiei pt a face corectii este foarte periculos; am risca pierderea increderii in Leu, destabilizarea economiei...
- Este imposibil sa acomodezi aceasta presiune daca s-ar mentine calendarul aplicarii LP cu respectarea unui deficit rezonabil

Mediul extern in deteriorare

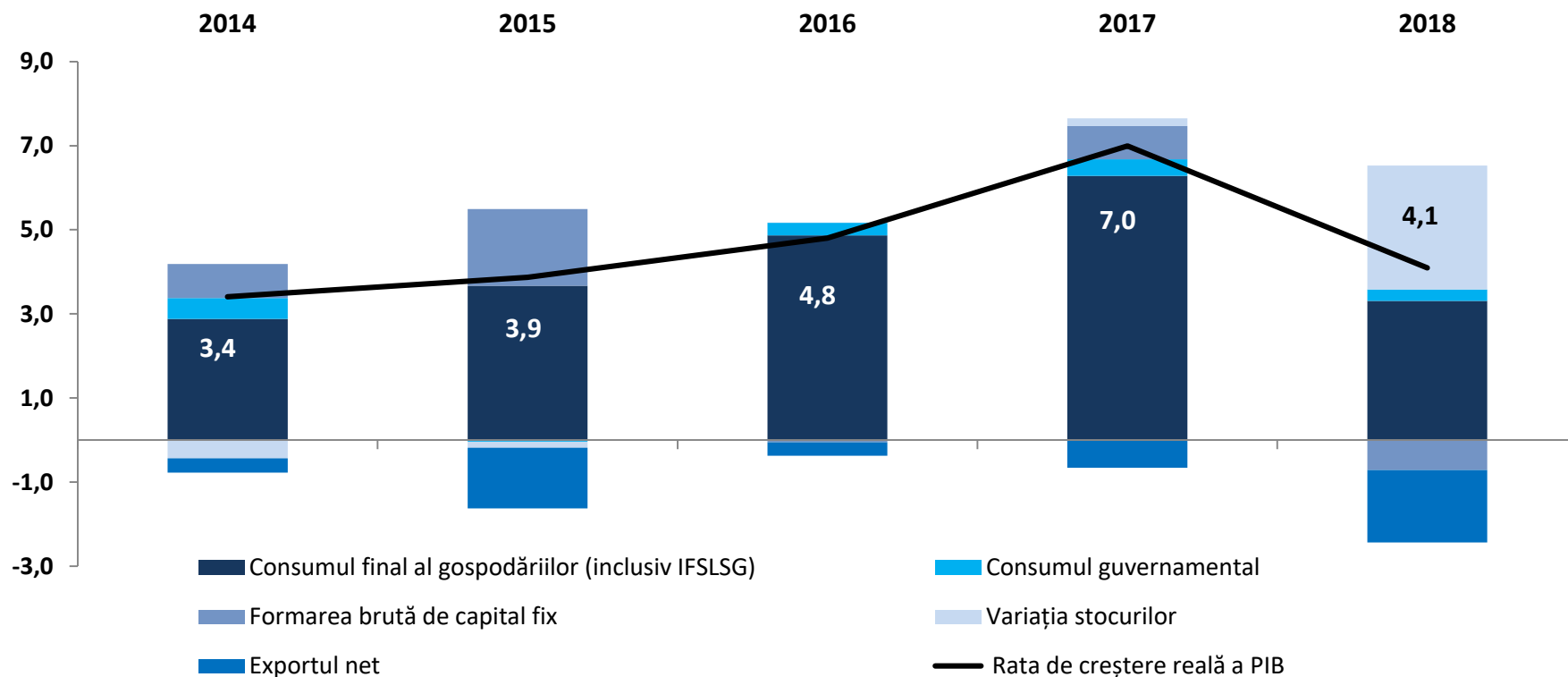
- Fed si BCE o noua runda QE: teama de recesiune, razboaie comerciale si valutare. In Europa: teama de inflatie mica si incetinire economica cand efectele crizei persista, tensiuni sociale; Italia, "elefantul din camera"
- "Lower interest rates for longer"....(scadere a ratei neutrale in ultimele decenii de la cca 3% la cca.1% in AEs (Laubach and Williams, Summers, etc)
- Olivier Blanchard: un nou "regim" pt politici monetare...rate de politica scazute cand inflatia este foarte joasa; sa fie mai mult utilizata politica bugetara (in AEs)
- **Romania nu intra in aceasta logica: deficite importante, inflatie semnificativa, leul nu este moneda de rezerva, BNR nu ar putea deprecia leul la nevoie.**
- **EMs in alta situatie decat AEs; inflatia si influenta labor shortage/migratiei (este diferit de efectul Balasa-Samuelson)**

Corectii prociclice din nou

- Incetinirea economica in Europa (inclusiv prin supply chains) ne reduce spatiul fiscal...
- Corectia macroeconomica poate accentua incetinirea economica in 2020 si 2021, dar trebuie facuta
- Absorbția de fonduri europene poate sustine nivelul cheltuielilor publice, deci activitatea economica; prin constructia bugetare sa poate evita cresterea deficitului din cauza co-finantarii
- Sa incercam exporturi pe toate pietele, cum fac multe state din UE
- In UE se vorbeste despre **simplificare reguli fiscale si atenuarea prociclicitatii unor ajustari; nu sunt actuale si aplicabile in cazul Romaniei**: la noi este "crystal clear" ce avem de facut
- Evitarea EDP reclama corectii credibile: de aceea 2020 conteaza mult

Cresterea economica în ultimii 5 ani...

Contribuția componentelor PIB la creșterea economică

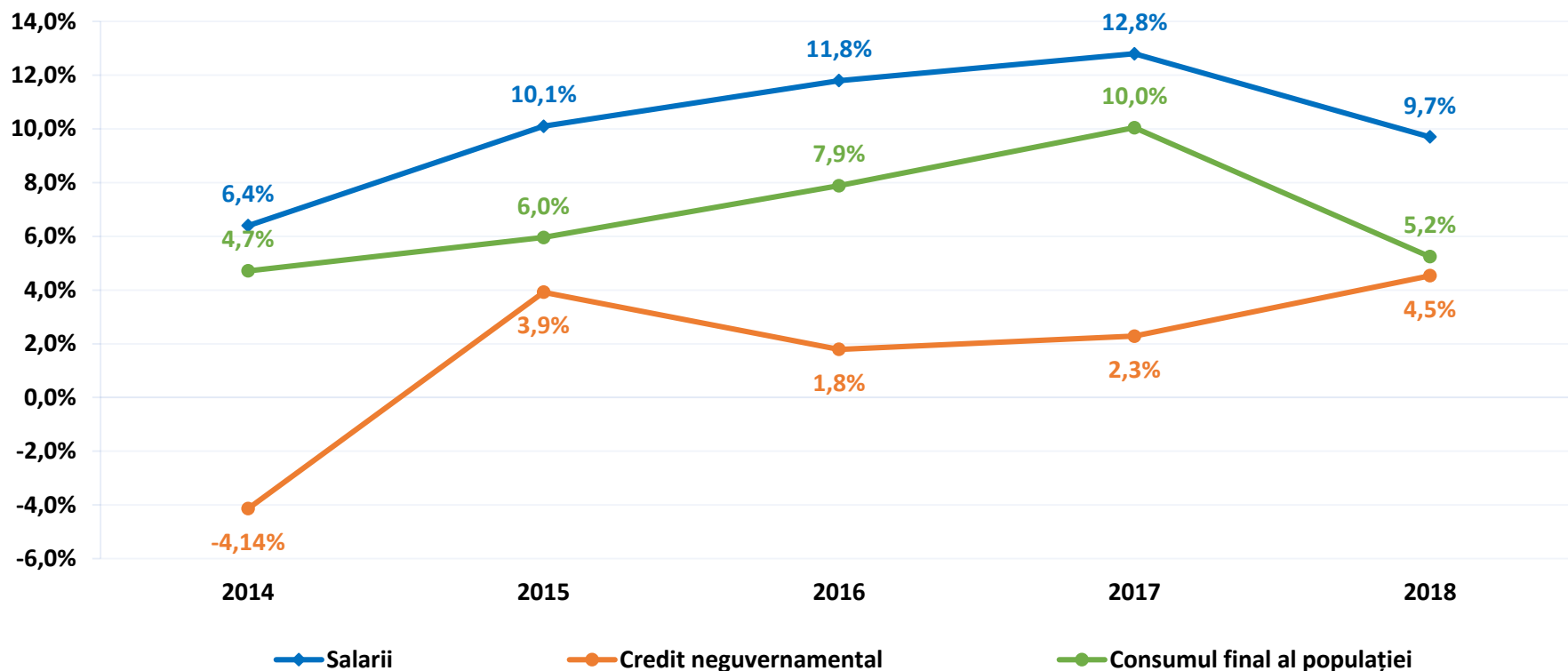

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...insa preponderent pe seama majorării consumului gospodăriilor (creștere venituri și propensiune spre consum...)

Consumul a fost susținut în principal de ritmul ridicat de creștere a veniturilor...

Dinamica salariilor nete, a creditului neguvernamental și a consumului final al populației (în termeni reali)

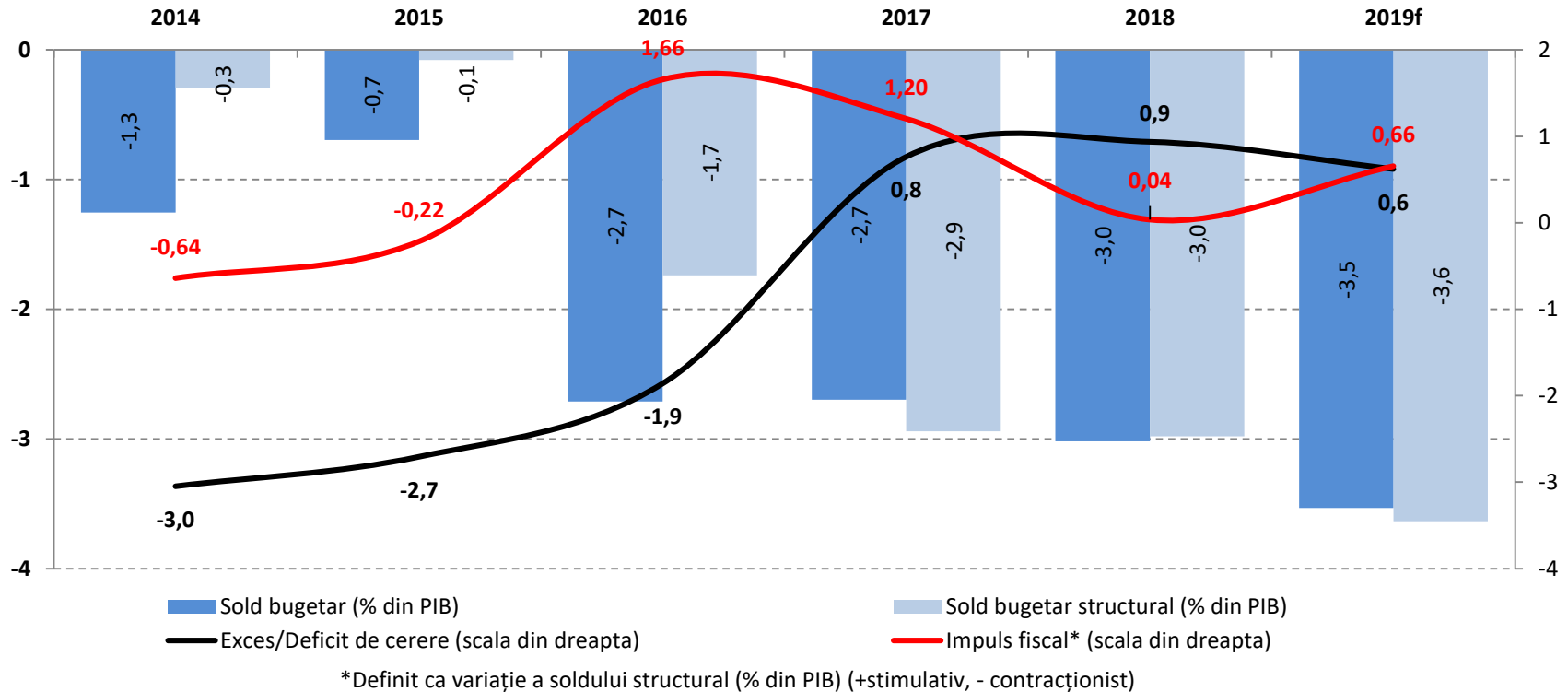

Sursa: BNR, INS, Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...și mai puțin de activitatea de creditare

Crestere sprijinita de o politică bugetară expansionistă și pro-ciclică...

Soldul bugetar structural în România

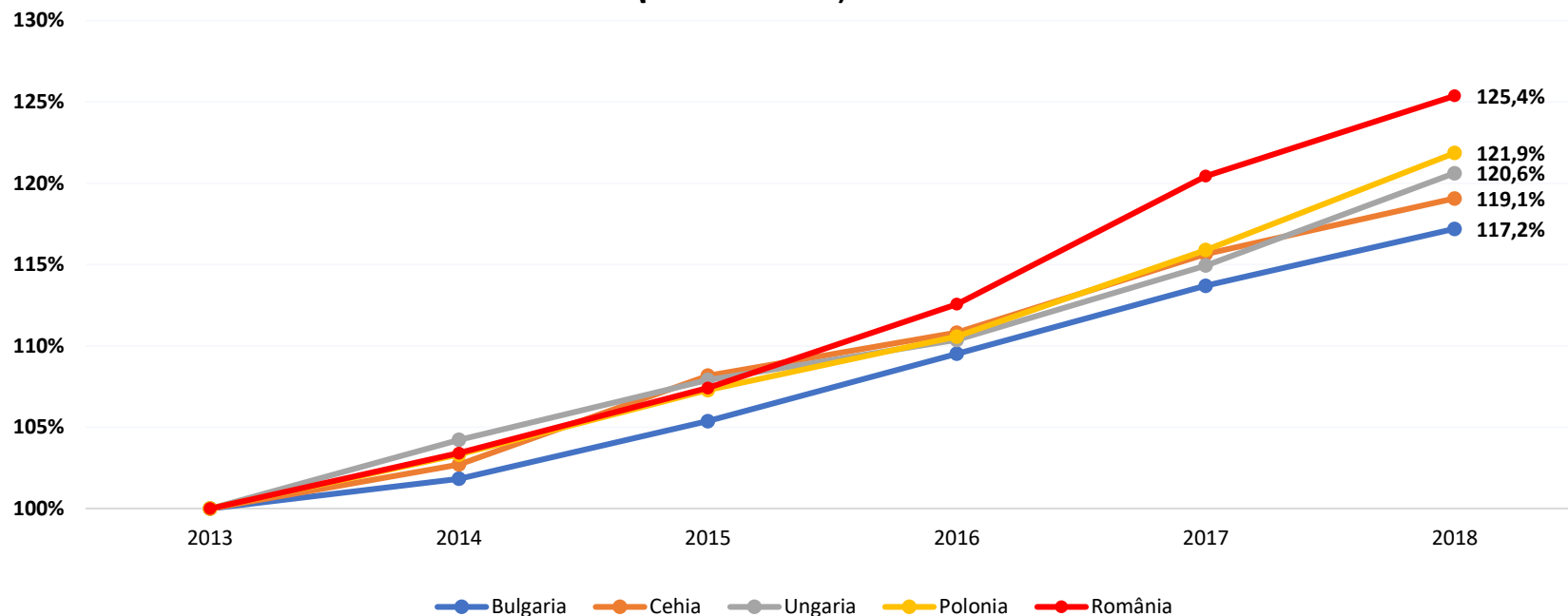

Sursa: calcule Consiliul Fiscal

...soldul structural deteriorându-se abrupt începând cu anul 2016

Creșterea economică cumulată între 2014-2018 a fost cea mai ridicată din regiune...

*Creșterea PIB real în România comparativ cu țările din regiune
(2013=100)*

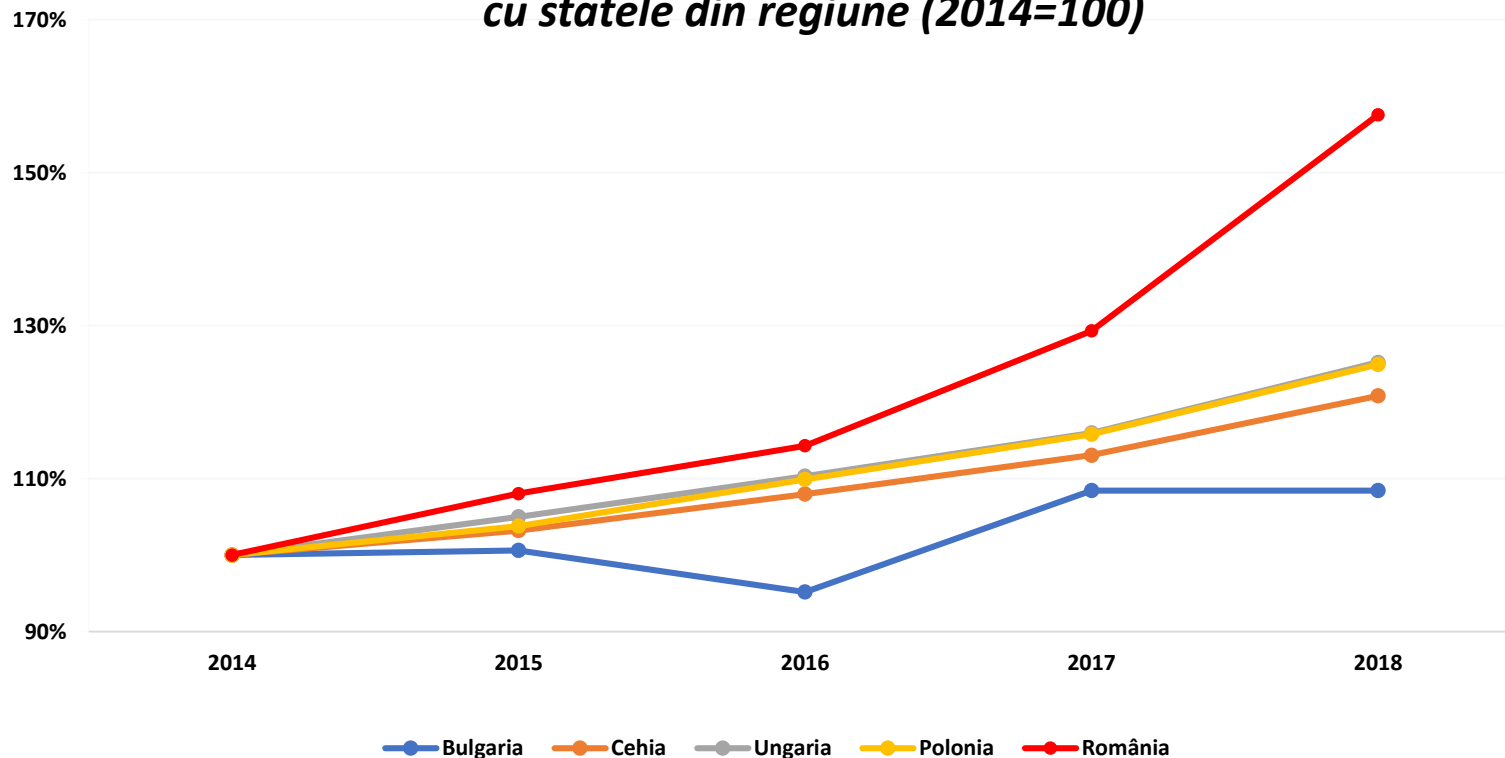

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...dar și celelalte economii au crescut consistent

Avansul veniturilor în România a fost cel mai ridicat din regiune –partial motivat de nevoia de atenuare a emigrării

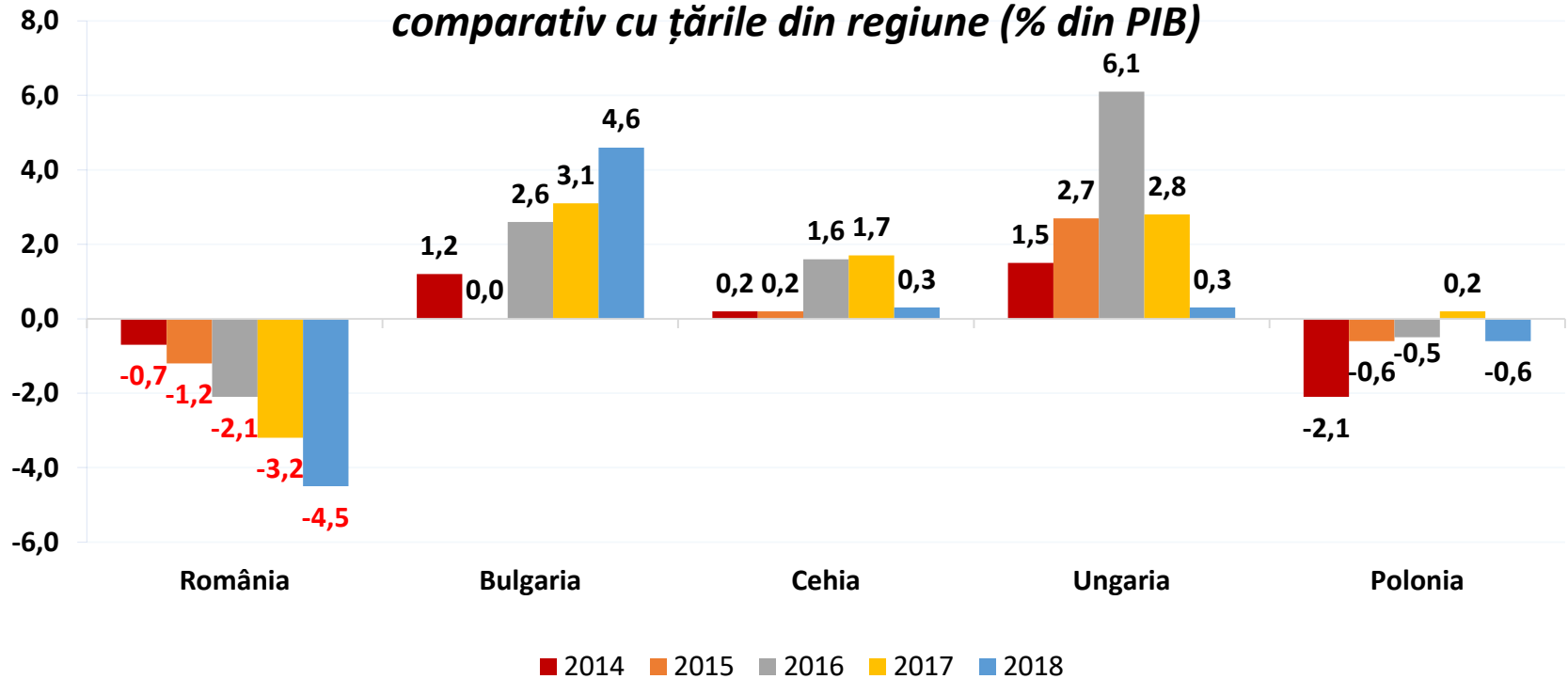
Venitul median în termeni nominali în România comparativ cu statele din regiune (2014=100)

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

Creșterea absorbției interne în România a stimulat deficitele externe...

Evoluția soldului contului curent în perioada 2014-2018 în România comparativ cu țările din regiune (% din PIB)

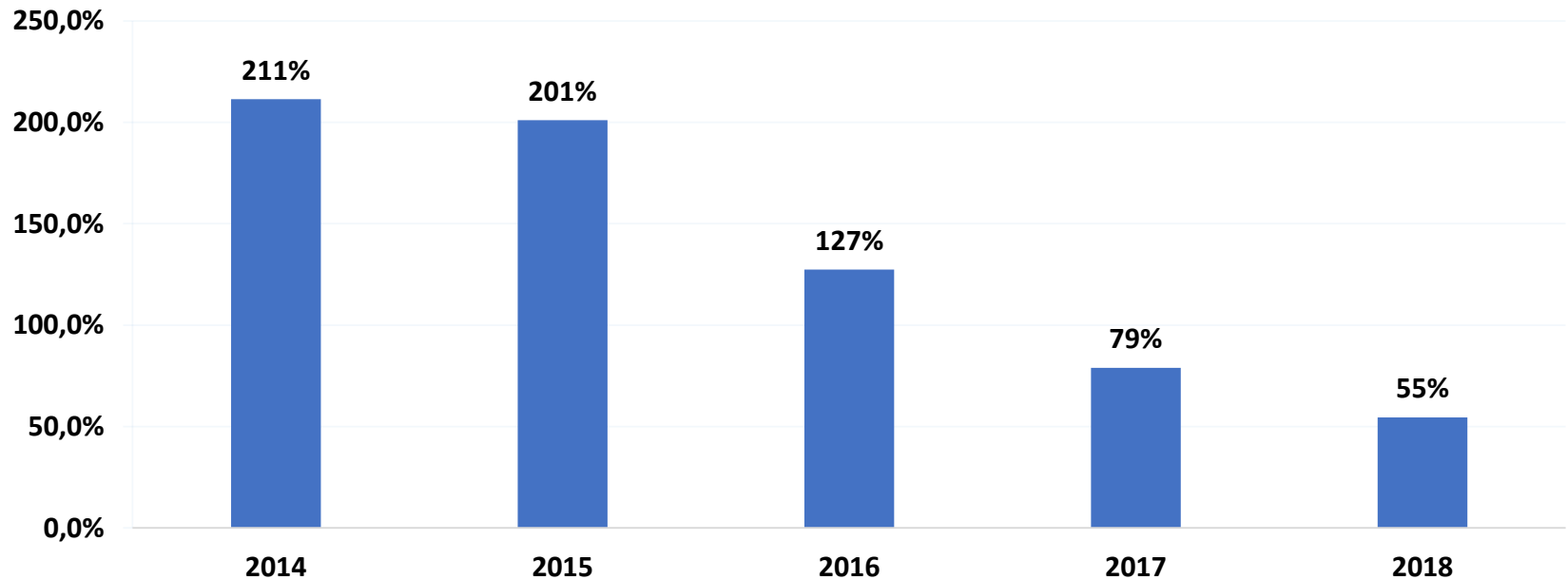

Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...nivelul ridicat al deficitului de cont curent este singular în regiune

Structura finanțării deficitului de cont curent este în deteriorare, dar nu încă o problema...

Gradul de acoperire al deficitului extern cu investiții străine directe în perioada 2014-2018 în România

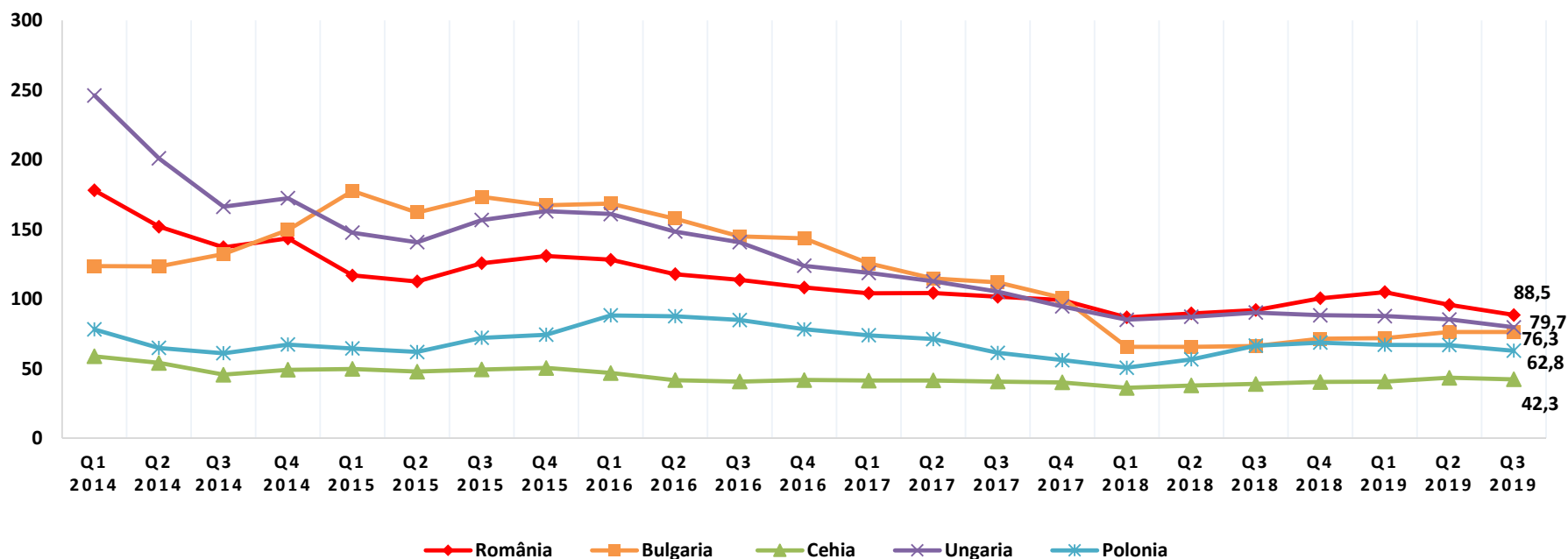

Sursa: BNR, calcule Consiliul Fiscal

**Componente non-ISD (datorie si fonduri europene)
cresc ca pondere**

Prima de risc este cea mai ridicată din regiune...

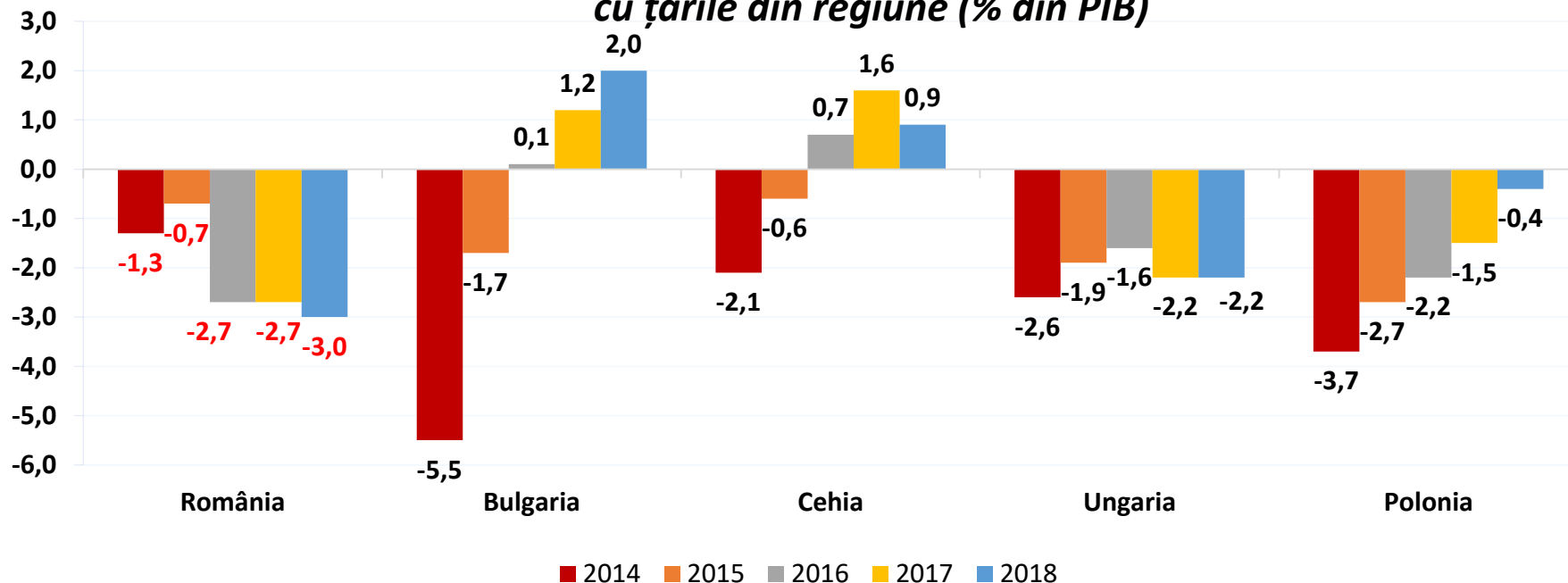
Cotații CDS USD 5Y pentru România și țările din regiune

...dar se situează la un nivel redus în termeni absoluți pe fondul politicilor monetare relaxate la nivel global și al ratelor neutrale mult diminuate; ar crește considerabil dacă nu am modifica ritmul aplicării LP

Deteriorarea soldului bugetar din ultimii ani a fost cea mai accentuată în regiune...

Evoluția soldului bugetar în perioada 2014-2018 în România comparativ cu țările din regiune (% din PIB)

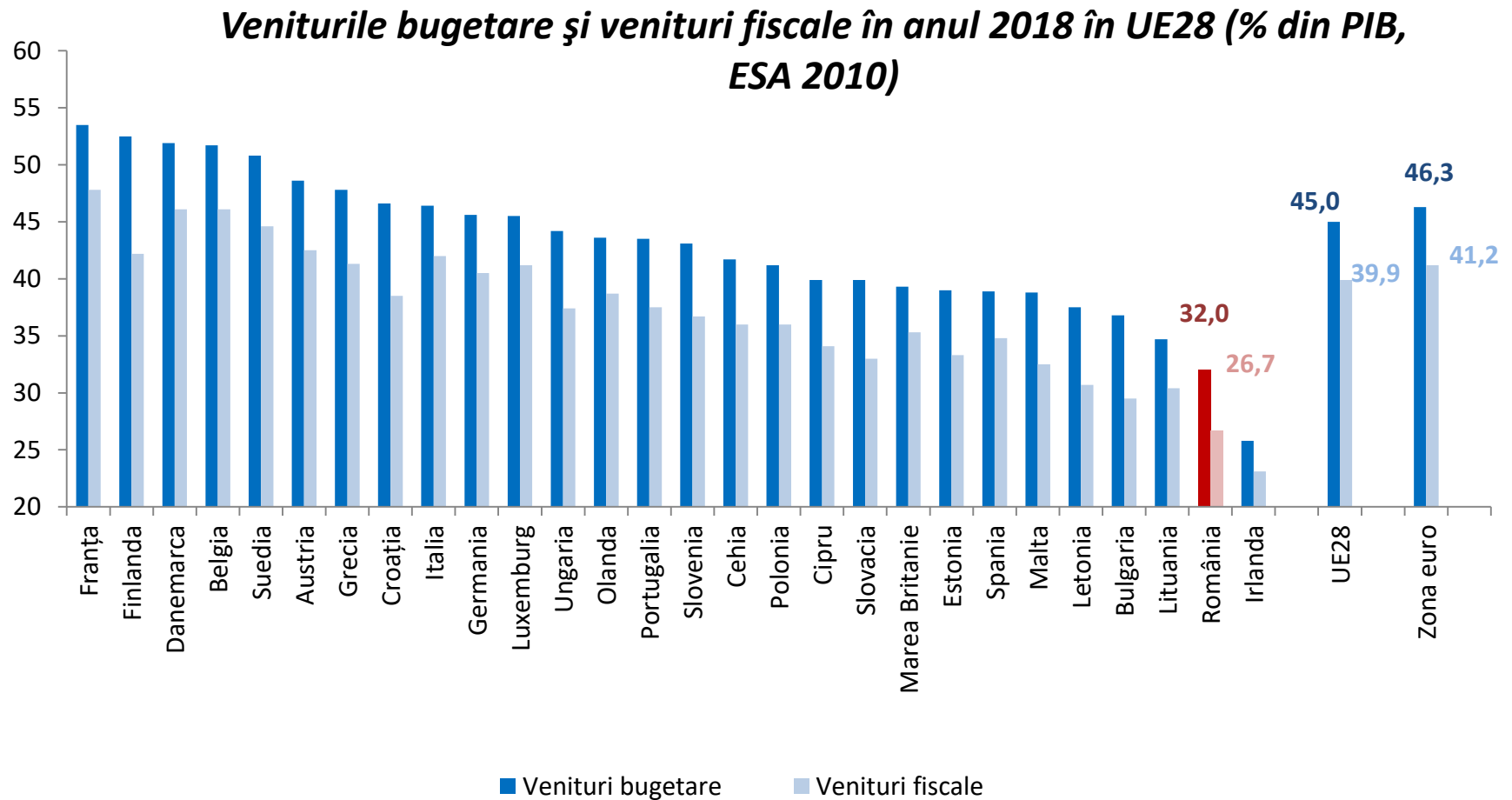
Sursa: Eurostat, calcule Consiliul Fiscal

...România fiind singura țară din regiune care se confruntă cu problema deficitelor gemene

Coordonatele actualizate ale construcției bugetare din anul 2019 și implicații pt 2020

- Riscul depășirii pragului de 3% din PIB pentru DB s-a accentuat (datele la 9 luni: 2,62 DB), ca să vorbim eufemistic...
- Nota CF în august: **venituri supraestimate cu circa 5,8-6,8 mld. lei** (mai ales în cazul TVA și CAS); **sub-bugetare cu cca. 3,5-4,5 mld. lei a cheltuielilor** de asistență socială și a celor cu achiziții; fara măsuri compensatorii credibile, **deficitul bugetar la finalul anului 2019 ar ajunge la 3,4%-3,7% din PIB; evaluarea plajei DB a glisat în sus...**
- **Execuția bugetară arată încordare mai mare...**
- **2020:** creșterea cu 40% a punctului de pensie este prea mare pentru buget: cu alte cheltuieli plus recalculare pensii asistența socială totală aduce **plus 2% din PIB în 2021** (care s-ar adăuga la 0,7% din PIB în 2020 dacă nu se iau măsuri de corecție...) și alt 1% în 2022!!!. DB ar ajunge la peste 7% din PIB în 2022

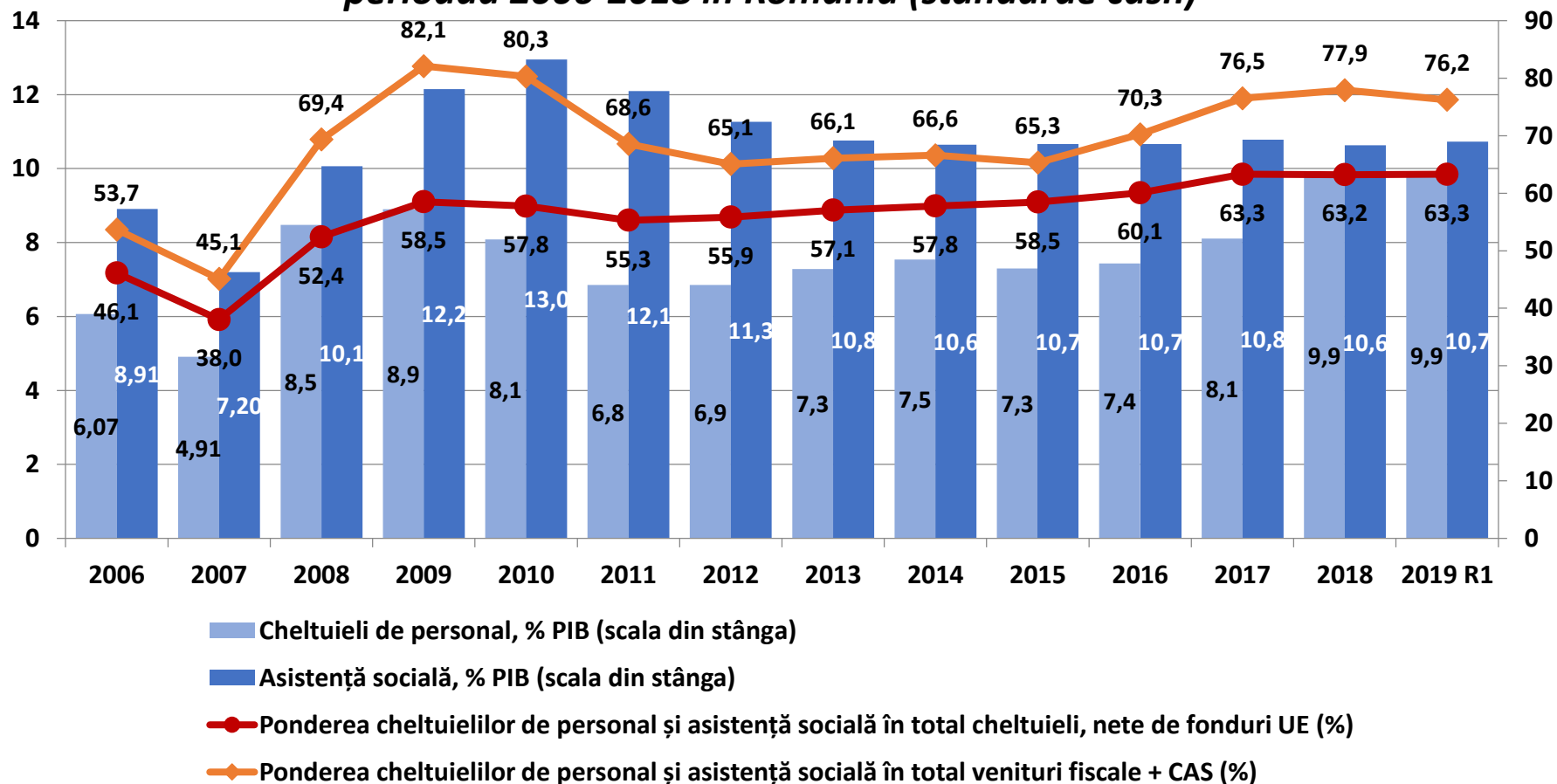
Încordare severă a BGC generată de ponderea redusă a veniturilor fiscale...

Sursa: Eurostat, veniturile fiscale includ și CAS

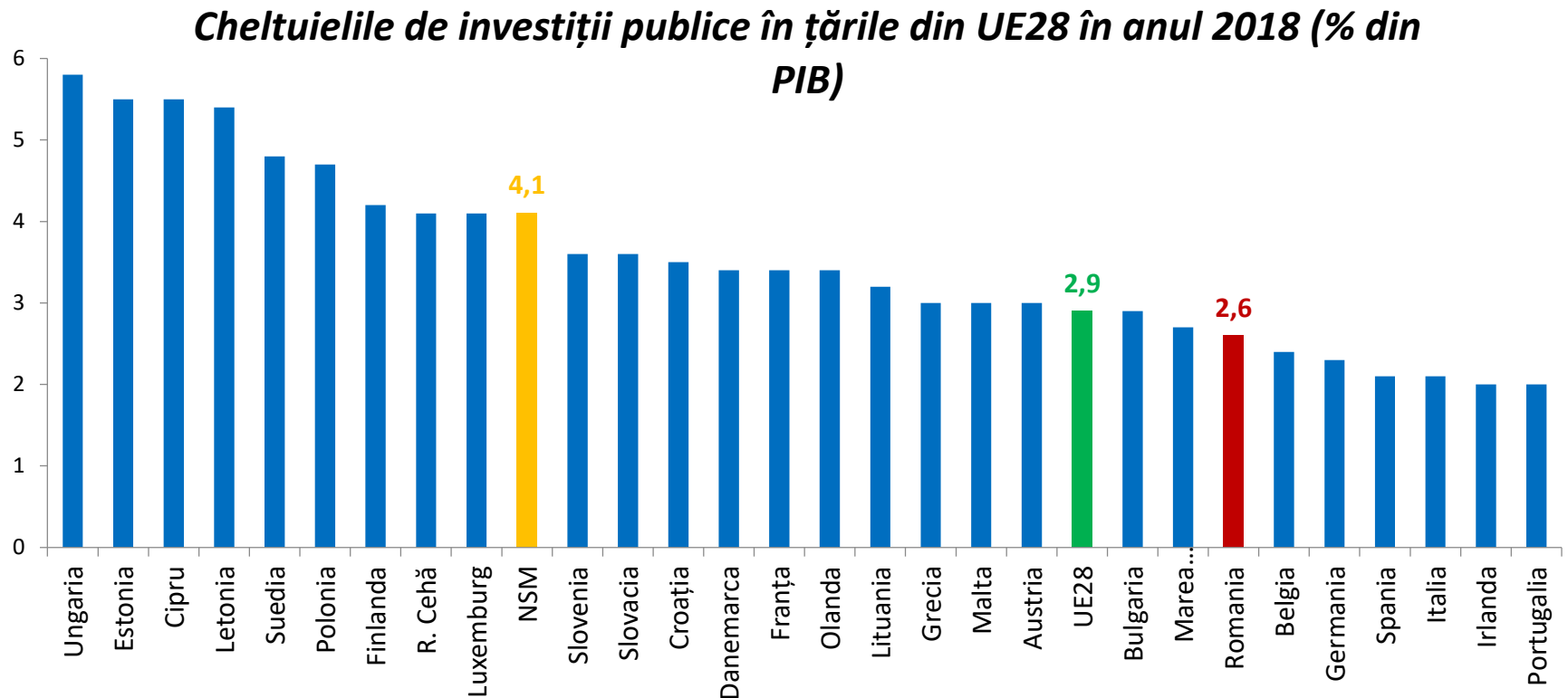
...și de rigidizarea accentuată a structurii cheltuielilor bugetare

Evoluția ponderii cheltuielilor de personal și de asistență socială în perioada 2006-2018 în România (standarde cash)

Sursa: MFP, calcule Consiliul Fiscal

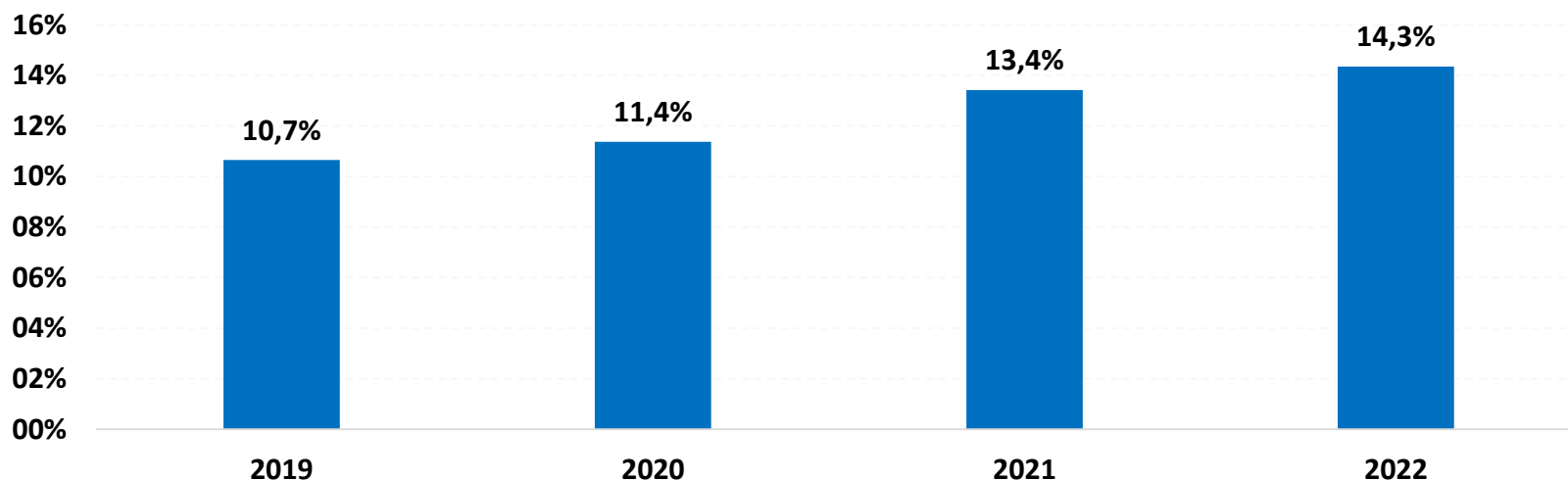
O nouă reducere a investițiilor publice pentru a controla deficitul este tot mai dificilă; în numeroase state UE s-a recurs la această cale de control al deficitului, dar...

Sursa: Eurostat

Noua lege a pensiilor complică mult construcția bugetară în anii ce vin...

Cheltuieli cu asistența socială în România (% PIB, standarde cash)*

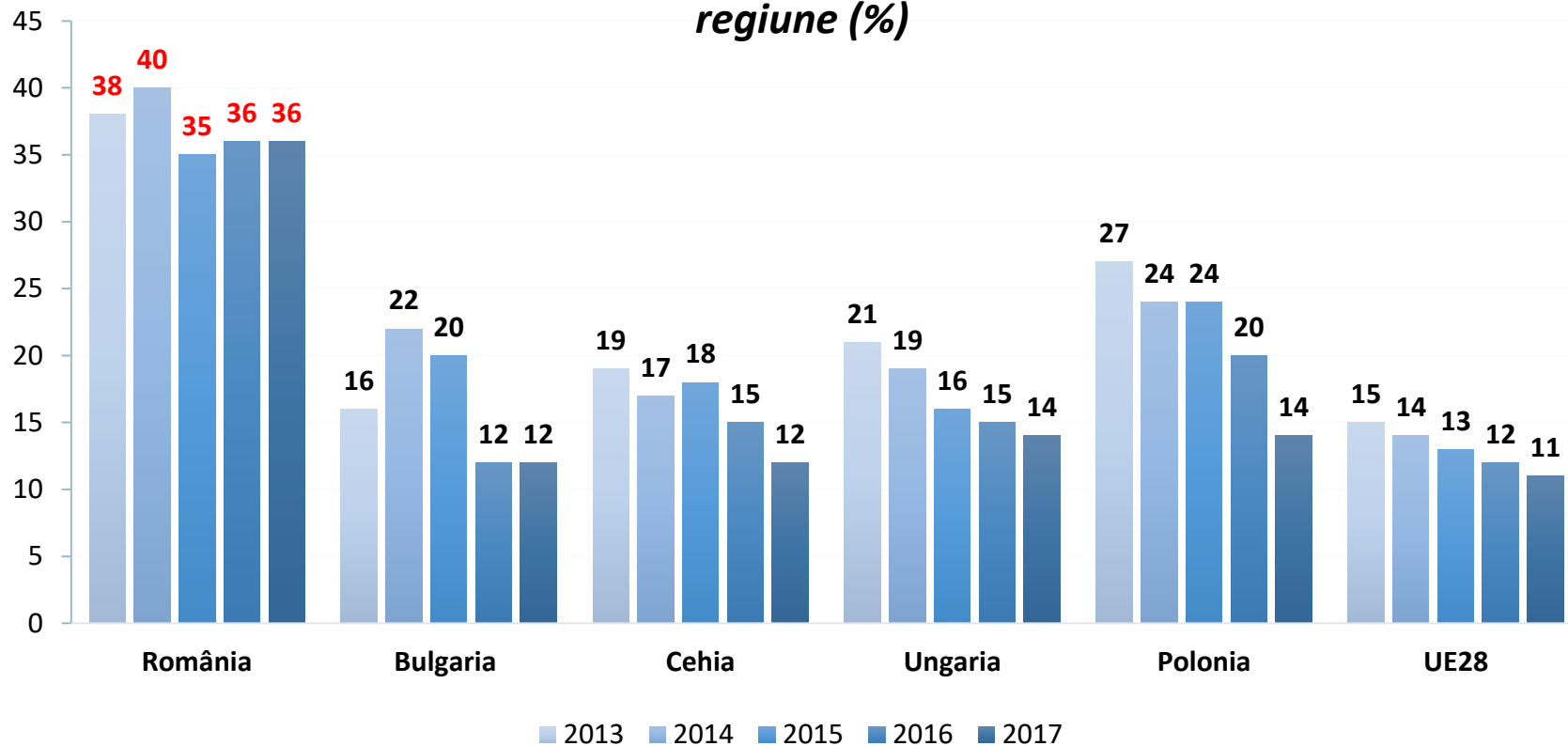
Sursa: MFP, CNSP, calcule Consiliul Fiscal

*Nivelul PIB nominal conform proiecțiilor CNSP din Prognostic de primăvară 2019

...cheltuielile de asistență socială (nu numai pensii) majorându-se față de anul 2019 cu 0,7 pp din PIB în anul 2020, cu 2,7 pp din PIB în anul 2021 și cu 3,6 pp din PIB în anul 2022

Eficiența colectării veniturilor este la un nivel scăzut

GAP-ul de TVA în România comparativ cu media UE28 și țările din regiune (%)

Sursa: Taxud, 2019

Reforma administrației fiscale – experiența Bulgariei –

➤ *Două etape:*

- 2003-2008 reforma legislativă și administrativă, în parteneriat cu Banca Mondială;
- 2015-2017 program de reducere a economie gri și a costurilor de conformare fiscală.

➤ *Rezultate:* creșterea conformării voluntare și a eficienței colectării; crearea unei baze informatice la nivel național accesibilă *online* și a unui sistem integrat de management al veniturilor cu o infrastructură IT modernă; unificarea serviciilor oferite de agențiile fiscale; simplificarea formularelor.

➤ Pe fondul măsurilor adoptate, ponderea veniturilor fiscale în PIB a crescut concomitent cu reducerea poverii fiscale, iar **gap-ul de TVA al Bulgariei s-a redus (procent în venituri teoretice) de la 20% la 12%.**

Reforma administrației fiscale – experiența Poloniei –

- Reforma administrației fiscale a fost inițiată în anul 2015 și s-a axat pe 3 *piloni*: modernizarea legislației, eficientizarea administrației fiscale și intensificarea cooperării cu mediul de afaceri.
- *Măsuri*: digitalizarea raportărilor și introducerea unor instrumente informatice de analiză automată a datelor de tip *big data*; îmbunătățirea cooperării între entitățile cu atribuții în combaterea fraudei de TVA; extinderea măsurilor de confiscare a bunurilor a căror proveniență nu poate fi atestată; înăsprirea amenzilor pentru neregularități în raportarea TVA și creșterea drastică a pedepselor pentru emiterea de facturi false.
- *Rezultate*: **gap-ul de TVA al Poloniei s-a redus (ca procent în venituri teoretice) de la 24% la 14%.**

Concluzii

- **Spațiu fiscal periculos de mic, deficite excesive și venituri fiscale joase; spațiu de manevra inferior și fiindcă leul nu este moneda de rezerva**
- **Incordare severă: venituri f.mici și grad înalt de rigiditate a cheltuielilor**
- **Noua lege a pensiilor complica enorm consolidarea bugetară -- impactul ar implica deficite de peste 7% din PIB în 2022, ceea ce este un *non-starter***
- **Anul 2020 este moment cheie: impactul în 2021 ar fi triplu!**
- **Aplicarea Legii să se facă în funcție de spațiul fiscal; mediul extern contează (este în deteriorare)**
- **Datoria publică (cca 35% din PIB) poate crește rapid dacă nu controlăm deficitele (vezi 2007-2008), fie politici ale BCE și Fed relaxate, reluare QE**
- **Consolidare bugetară necesară, în vremuri nefavorabile; semne de incetinire economică; ...corecții prociclice (blestemul prociclicității)**

Concluzii

- Mediul extern este in deteriorare si **suntem prinsi pe picior gresit**, cu spatiu fiscal mic (una este sa diminuezi cheltuieli cand ai venituri fiscale de 34-35% din PIB si altceva cand ai 26%)
- **O recesiune in Europa ar influenta spatiul fiscal** (reducere de venituri)
- **Crestere venituri fiscale necesara; nu implica neaparat crestere de taxe**
- **Teza ca nu pot fi crescute venituri fiscale este aiurea; s-a putut in Bg si Pl. Iar in Romania am redus in mod necugetat taxe si impozite**
- Problema conformarii la plata, a disciplinei financiare; reforma ANAF; **eliminarea exceptiilor, combaterea evaziunii fiscale si a “tax avoidance” (*profit shifting*)**, control strict al cheltuielilor, restructurarea aparatului de stat;
- **Politica monetara a BNR nu poate compensa prociclicitatea bugetului; o intarire acum ar stimula fluxuri *hot money* si crestere deficite externe, o relaxare pt a contracara incetinirea ar invita atacuri speculative pe leu...**

Concluzii

- **Proiectul bugetului pe 2020 sa arate o noua abordare, lucida**
- **Parametru cheie 2020: deficitul bugetar nu mai mare decat in 2019**
- **Aplicarea legii pensiilor in functie de spatiul fiscal –alt calendar aplicare**
- **De stopat promisiuni ce creeaza asteptari nerealiste**
- **Recalibrarea policy-mix-ului prin consolidare bugetara**
- **Consolidarea ar aduce un bonus de credibilitate**
- **Absorbția de fonduri europene si consolidarea bugetara; ar sustine un nivel de cheltuieli publice fara a mari DB (cofinantarea rezolvabila)**
- **Avem spatiu de manevra mai mic decat unde banci centrale emit moneda de rezerva –avem deficite periculoase**
- **Exercitiul 2021-2027 probabil ultimul cu structura actuala de fonduri structurale (agricultura si coeziune)**